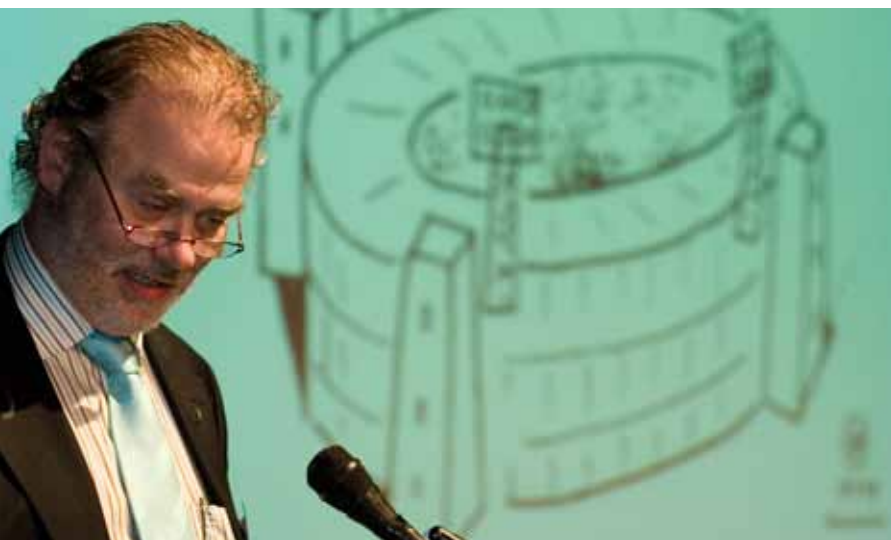

Impressie van een mooie congresdag

Wat werkt: onderbuik of onderbouwd?

Het lustrumcongres van NVVK werd druk bezocht. Twee dagen van informatie absorberen, bijpraten met oude en nieuwe collega's en wellicht tot nieuwe inzichten komen. Voor wie er niet was, deze impressie van de eerste dag. Voor wie er wel was: nog even nagenieten.

Joyce Koster

Het was al vroeg druk op Papendal. Bezoekers kwamen zelfs met bussenvol het terrein op en om negen uur 's ochtends was het officiële parkeerterrein vol. Dus: auto aan de bosrand en een flinke tippel richting congresgebouw waar een recordaantal congresgangers zich verzamelde. Bijna 1.000 mensen. Dagvoorzitter Wiet Baggen verzuchtte in zijn welkomstwoord dat voor het volgende congres waarschijnlijk naar wéér een groter onderkomen moet worden gezocht. Maar eerst deze bijeenkomst maar eens afwerken. Duizend bezoekers, 80 sprekers en een lustrum. Een extra feestelijk congres dus, waarin het thema 'Wat werkt: onderbuik of onderbouwd?' op tachtig verschillende manieren werd aangevlogen en belicht met als gemeenschappelijke noemer veiligheid. Dat betekent boeiend, maar ook minder boeiend, zelfs als de inleider zeer ter zake kundig is. Vind maar eens 80 topsprekers. En bovendien kun je zomaar in een sessie belanden die toch niet helemaal aan je verwachtingen voldoet. Het is niet anders. En ja, een tweedaags congres is hard werken. Aan het eind van de eerste middag hoorde ik de verzuchting: 'Pfff, het is wel heel veel informatie op één dag. Even naar buiten om de boel te laten bezinken.' Dat kon gelukkig,

want het was een mooie dag. Koud, maar wel lekker om al het verbale geweld in de goede vakjes te stoppen.

Vliegende start

Nadat Wiet Baggen alle congresgangers een 'heel leerzaam en kenniszaam congres' had gewenst, nam Victor Roggeveen het woord. Vanaf het scherm, niet vanachter de kathedraal. Vol trots presenteerde hij de geheel vernieuwde website van NVVKinfo, samen met Nico van Roden die in mei het voorzitterstokje van hem overneemt. Om te benadrukken hoe interactief de website is, vroegen ze met duivels genoeg aan de zaal alle handen op te steken. De meesten voelden aan hun water dat ze in de maling werden genomen, toch staken velen de handen omhoog. Schaapachtig gegrint... waren we er toch ingetuind. Tijd voor serious business. Ir. Rob in 't Veld hield er een warm pleidooi voor om interne en externe veiligheid onder te brengen in integrale wetgeving die is gericht op preventie en beheersing. Nu is dat geenszins het geval. Ondanks vele prijzenswaardige initiatieven om tot verbetering te komen en de scheiding tussen interne en externe veiligheid op te heffen, heeft dat niet tot resultaat geleid. Zelfs het veelgeprezen eenloketsysteem is tot op heden niet van de grond gekomen. Rob in 't Veld kon daarom niet anders concluderen dan dat er in Nederland een veiligheidstekort heerst waarvoor niet binnen afzienbare tijd een oplossing voorhanden is: 'Iedereen zit in zijn veste, de toekomst is somber in dit politieke en ambtelijke klimaat.'

Frans de Leeuw introduceerde bij zijn gehoor de term 'beleidshomeopathie' en illustreerde aan de hand van aansprekende voorbeelden dat 'praatgedrag geen doegedrag is'. Hij betoogde dat je beleid kunt maken tot je een ons weegt, maar dat dat niet noodzakelijkerwijs maatschappelijk effectief beleid is, beleid waarvan de maatregelen leiden tot een veiliger samenleving.

De ‘samenvatting’ van het voorgaande, zoals dat droogjes stond vermeld in het programma, was buitengewoon verrassend, vrolijk en verfrissend. Van alles hadden we verwacht, maar niet de razendknappe woordspelingen van John van der Sanden, cabaretier uit Brabant. Zijn kwinkslagen over de sprekers en een liedje tot besluit gaven de lezingen tot dan toe een heel nieuwe dimensie.

Met z'n allen parallel

Tijd om de benen te strekken. Op naar de koffie en de informatiemarkt, de rokers en de bellers onder ons doken de buitenlucht in, nog een beetje nagrinnikend. Veel uitroepen van herkenning, klopjes op de schouder, even bijkletsen. ‘Zie je straks nog wel!’ Een bescheiden belletje kondigde de eerste ronde parallelsessies aan in zes zaaltjes. De meesten hadden vooraf hun keuze al bepaald, gezellig keuvelend begaf iedereen zich op weg. Ik belandde bij de sessie Training en competentie met rond de 70 andere belangstellenden. Vijf sprekers die ieder veertien minuten kregen voor hun presentatie. De eierwekker, in Nico van Rodens bezit, was onverbiddelijk.

Cecile van der Velde-de Roos schetste de arboprofessionaal als mensenfluisteraar in veranderingsprocessen. Ze wilde dat doen aan de hand van een filmpje over kleurendenken, maar omdat de techniek haar in de steek liet, geef ik u hier de link, zodat u dat zelf kunt bekijken. (Ga naar www.twynstragudde.nl en klik op ‘Overzichtspagina verandermanagement’. Daar vindt u alles over het kleurendenken.) Wie wil, kan zelfs de kleurentest doen. Zo weet u hoe u echt over veranderprocessen denkt. Laat u verrassen. Bent u een gele denker? Dan voelt u zich thuis in politieke kringen. Groene denkers geloven dat mensen door training in beweging komen en blauwe denkers houden van efficiënt werken. Zij geloven in plannen van aanpak, waardoor de emotionele aspecten van veranderprocessen in de knel komen. Dat is vooral het terrein van de rode denkers, die zweren bij dialoog. Witte denkers ‘go with the flow’. Die soep wordt natuurlijk niet zo heet gegeten; de verschillende kleuren worden naast elkaar gebruikt om elkaar te versterken.

Marius van Alphen deed verslag van een trainingsprogramma bij Dow Chemicals. De ervaring leert dat de meeste ongelukken gebeuren in het eerste jaar dat mensen in dienst zijn. Omdat de komende jaren 500 mensen met pensioen gaan en de aanwas van nieuwe medewerkers dus groot is, probeert Dow met het OOG-programma de bewustwording van nieuwe medewerkers te vergroten, onder begeleiding van oudere mentoren. Wat blijkt? De ouderen werken weliswaar veiliger, maar zijn in de loop der jaren minder alert geworden op de gevaren. Nu ze jongeren begeleiden,

zijn ze zelf weer alerter. Het mes snijdt dus aan twee kanten.

Christian Depue verhaalde over een e-learningpakket VCA-Basisveiligheid voor laaggeschoolden. Het pakket is in Europese samenwerking vervaardigd (België, Nederland, Luxemburg, Polen, Malta en Frankrijk). De ervaring heeft inmiddels geleerd dat coaching noodzakelijk is, vooral als het gaat om bijstand bij het technisch taalgebruik. Ook auditieve ondersteuning voor dyslectici is onontbeerlijk. Er is voor een constructivistische leermethode gekozen; als een cursist een fout maakt, wordt hij naar de desbetreffende leerstof geleid. De belangrijkste voorwaarde om te slagen blijkt de ‘leerspanning’ of motivatie van de cursist te zijn.

Eric Rouhof deed uit de doeken hoe DSM internationaal voor de safety-, health- en environmentmanagers (SHE-managers) vier competentieniveaus heeft vastgesteld. Het behoeft geen betoog dat chemie- en biotechnologieconcern DSM grote verantwoordelijkheden heeft op de gebieden veiligheid, gezondheid en milieu. Met een Tripod-onderzoek zijn eerst de incidenten vastgesteld en naar aanleiding daarvan zijn vier referentiejobs geformuleerd (in groei naar anciënniteit). De jongste SHE-managers hebben allemaal een basiscursus Safety, Health en Environment gevolgd. Naarmate het

competentieniveau stijgt, moeten ze over meer kennis en vaardigheden beschikken.

Van Annemarie Timmermans mochten we niet aan de beruchte roze olifant denken... Zij is geschoold in het neurolinguiïstisch programmeren (NLP) en hanteert die uitgangspunten in de communicatie. Maar de belangrijkste boodschap was wel: stop met gedachtelezen en stel vragen, open vragen! Laat je niet belemmeren door vooronderstellingen en stel je open voor de antwoorden.

Lunch!

Onderweg naar de lunch was iedereen het bombardement aan informatie aan het verwerken, dat was duidelijk. Overal ving ik flarden van gesprekken op. 'Dat model van die spoorwegman, daar moeten we nog eens naar kijken.' Onderweg naar buiten voor die broodnodige frisse neus zei iemand: 'Ja, dat over die interventie, dat hebben we al vaker gehoord.' 'Ja maar...', zei de man die naast hem liep. De rest ging verloren toen de deur sloot. Maar toen hoorde ik: 'Misschien moeten we die man uit Limburg eens vragen waarom wij zo'n opgaande lijn hebben in de raffinaderij.' Kortom, er was heel wat stof tot nadenken en in 'het uurtje vrij' werden aan alle tafels geanimeerde gesprekken gevoerd. Anderen belden even naar de zaak om verslag te doen en weer anderen maakten een wandeling om de middag fris te beginnen. In de gang hingen cartoons die de ochtend puntig in beeld brachten.

Thuis op 90 graden

De lunch begon toch een beetje in de maag te protesteren bij het plastische verhaal van voedselmicrobioloog Rijkelt Beumer. Je voelde de salmonella als het ware de kop opsteken, toen de spreker liet zien wat er allemaal gebeurt in een plukje rauwkost. En met rauwkost waren tussen de middag vele broodjes gearneerd... om maar te zwijgen van het gekookte vlees waarmee het was belegd. Hier en daar steeg wat ongemakkelijk gegiechel op. Alarmerende berichten over de voortplantingsdrang van schadelijke micro-organismen op droge oppervlakken. Ook geleerd dat producten met zogenoemde antibacteriële werking wel duur, maar niet effectief zijn, zeker niet als je ze gebruikt op een vaatdoek die al een dagje ligt. En laat nooit uw was doen in een ver vakantie-land, zeker niet als u de sporen van voedselinfectie uit uw kleding wilt laten wassen. Rijkelt Beumer toonde met lichtbeelden aan dat de feces die in de handwas was beland, zich over al zijn kleding had verspreid (na een voedselvergiftiging opgelopen in Thailand). Bij thuiskomst bleek zijn vermoeden juist, ook de ziekteverwekkende bacteriën hadden zich verspreid en vrolijk voortgeplant. Een goede raad in dat geval: doe alles in een plastic zak en knoop hem stijf dicht. Thuis in de 90-gradenwas komt het dan allemaal weer goed.

Ira Helsloot veegde de vloer aan met onze behoefte te oefenen alsof er sprake is van een calamiteit. Zo'n brandoefening twee keer per jaar zet geen zoden aan de dijk. Als er echt brand uitbreekt, doen we allemaal iets anders dan we geleerd hebben. We zijn kortom, volgens de hoogleraar Crisisbeheersing en fysieke veiligheid, slachtoffer van de symboliek. De symboliek dat plannen betekenis hebben. Helaas is dat niet het geval. Bij de voorbereiding van een eventuele calamiteit leren we samen te werken. Maar in tijden van echte crisis en de tijdsdruk die daarbij hoort, is daar geen sprake van. Natuurlijk zijn er wel goede voorbereidingsmanieren te bedenken, maar zelfs bij een gedegen voorbereiding is bijvoorbeeld de continuïteit van een bedrijf geen garantie. Wat vooral belangrijk is, is dat de voorbereiding operationeel is. Maar wellicht is preventie nog veel beter.

Bronnen van morele kennis

'Uitsmijter' van de dag was Sabine Roeser die ons in gewetensnood probeerde te brengen. Wilden we een man van een brug duwen om drie mensen te redden? Zouden we de wissel van een trein omzetten, zodat vijf mensen aan een gruwelijke dood ontsnapt, maar helaas, helaas iemand op het andere spoor het loodje zou leggen? De gewetenloosheid van sommigen kon gelukkig wetenschappelijk worden verklaard. Dat maakt je toch iets minder crimineel. Via het utilisme en het rationalisme kwamen we bij de aanhangers van het intuïtionisme. Intuïtionisten vinden dat intuïtie de basis is van het morele redeneren. Hun visie is dat intuïtie rationeel is. Maar goed, hoe kwamen we hierop? De vraag was hoe besluitvorming over risico's zou moeten plaatsvinden. De conclusie van filosofe Sabine Roeser luidde dat morele intuïtie en emoties de bronnen zijn van morele kennis. Deze bronnen moeten serieus worden genomen in de beoordeling van risico's en besluitvorming over veiligheid.

En natuurlijk haakte John van der Sanden met graagte in op de zich ongebreideld voortplantende micro-organismen en ook het treinendilemma kreeg een humoristische schwing. Een mooi einde van dag 1, hoewel er voor velen nog ontspannende avondactiviteiten in het verschiet lagen. Voor hen geen file en ander oponthoud op donderdagmorgen, nóg zo'n prachtige congresdag!

Van een impressie valt niet veel diepgang te verwachten, dus neem niet alles voor waar aan. Neem een kijkje op de geheel vernieuwde website van de NVVK. Daar zijn onder 'Congres 2009' alle presentaties verzameld. Zo kunt u in alle rust alles lezen over uw favoriete onderwerpen.